11/07/2019

Ελπίς Πατρίδος

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

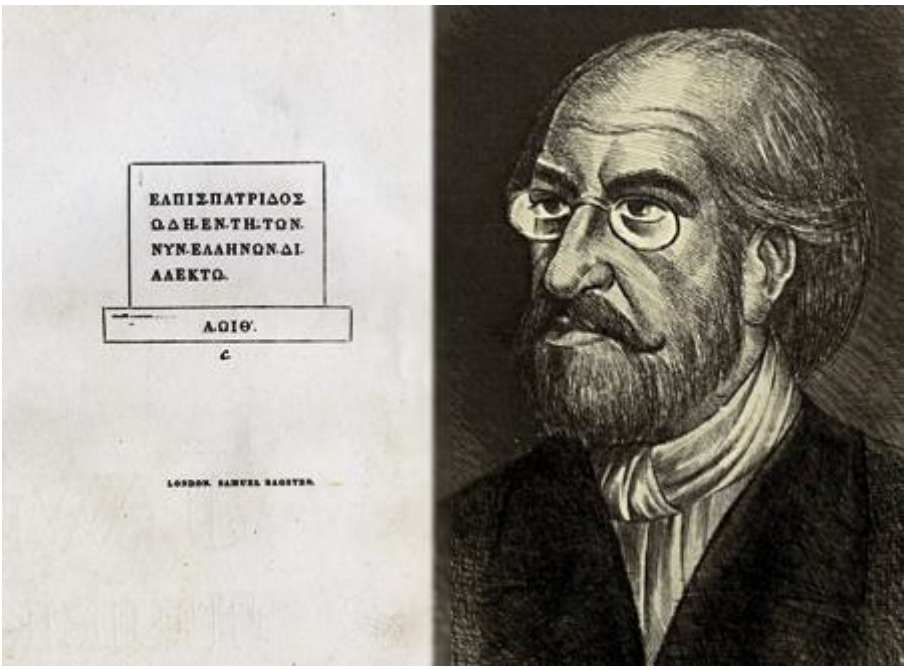

Ωδή του Ανδρέα Κάλβου (1792-1869), το πρώτο έργο του σπουδαίου ζακυνθινού ποιητή στα ελληνικά, όπως άλλωστε λέει και ο ίδιος στην πρώτη της στροφή: «Ευλαβώς τρέμω/ρίπτω πρώτην βολάν τα δάκτυλα/επί την αργυρόχορδον/πάτριον κιθάρα».

Γράφτηκε το 1819 στο Λονδίνο, όπου ζούσε τότε ο Κάλβος και είναι αφιερωμένη στον κόμητα Γκίλφορδ, ιδρυτή της Ιονίου Ακαδημίας, με ημερομηνία 20 Νοεμβρίου 1819 και υπογραφή Α. Κάλβος Ιωαννίδης. Το ποίημα παρέμεινε άγνωστο για πολλά χρόνια έως ότου το ανακάλυψε στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου της Γλασκώβης ο κύπριος φιλόλογος και ερευνητής Λεύκιος Ζαφειρίου στις 11 Ιουλίου του 2003. Μέχρι τότε ήταν γνωστό μόνο ένα μικρό απόσπασμα, που το είχε δημοσιεύσει ο Ιταλός ελληνιστής Μάριο Βίτι το 1960.

Η πρώτη δημοσίευση της ωδής Ελπίς Πατρίδος έγινε τον Απρίλιο του 2006 στο βιβλίο του Λεύκιου Ζαφειρίου Ο Βίος και το Έργο του Ανδρέα Κάλβου (εκδόσεις Μεταίχμιο). Σύμφωνα με τον κύριο Ζαφειρίου, η ωδή αυτή του Κάλβου ρίχνει φως σε αρκετά φιλολογικά ερωτήματα σχετικά με το έργο του ποιητή, καθώς αποδεικνύει ότι ο Κάλβος είχε ήδη διαμορφώσει από το 1819 ένα ποιητικό σύστημα, το οποίο θα ακολουθούσε αργότερα, ακόμα και όσον αφορά στη μετρική του. Η μόνη διαφορά είναι ότι στις στροφές αυτής της ωδής έχουμε τέσσερις στίχους, ενώ στις επόμενες ωδές υπάρχουν πέντε.

Στην ωδή Ελπίς Πατρίδος ο Ανδρέας Κάλβος αναφέρεται στην πατρίδα του, την Ελλάδα, μιλά για τα νέφη της δουλείας, τη σκλαβιά και την ελπίδα της ελευθερίας που διατρυπά αυτό το σκοτάδι. Στη συνέχεια ζητά από τη φιλελεύθερη Αγγλία της εποχής του να φυσήξει στην πατρίδα του και να καρποφορήσει το άνθος της ελευθερίας. Κλείνει με τη συγκλονιστική δήλωση ότι καλύτερα να τον βρει ο θάνατος, αν χάσει την ελπίδα του και δεν θα δει να χορεύουν μαζί στην πατρίδα του, την Ελλάδα, όχι μόνο η ελευθερία, αλλά και οι μούσες.

Ελπίς Πατρίδος

Ωδή εν τη των νυν Ελλήνων διαλέκτω

Τω Ευγενεστάτω Αρχιεπιστάτη του εν Κέρκυρα Ελληνικού Παμμουσείου Κόμητι Γκίλφορδ, ο εκ Ζακύνθου, Α. Κάλβος Ιωαννίδης,

χαίρειν

Και οι δύω κλαδεύομεν την αυτήν ελαίαν, συ όμως ενεργοτέρως· αλλ’ εάν και μοι λείπει η δύναμις σου, ίσως κατά την προθυμίαν είμεθα όμοιοι· και εγώ μεν φύσει φιλώ την πατρίδα, συ δε δυνάμει αρετής· δέξου, λοιπόν, το εν τη νυν διαλέκτω ποιημάτιον τούτο όπως τα μεν τέκνα των Ιώνων βλέποντα ότι συ έγινας υπερασπιστής, αυτό αγαπήσωσιν· εγώ δε τιμήσω σε τον άξιον κυβερνίτην των Μουσών της Ελλάδος.

Εν Λονδίνω, Νοεμβρίου, Κ’. ΑΩΙΘ.

α’

Ευλαβώς, τρέμων, ρίπτω
πρώτην βολάν τα δάκτυλα
επί την αργυρόχορδον
πάτριον κιθάραν.

β’

Σήμανε συ ουράνιον
ξύλον, συ της ψυχής μου
την τόλμαν, συ παρώρμησον,
Μουσάων δώρον.

γ’

Τα λαμπρά, τα φωτίζοντα
πρόσωπα, των αστέρων
της Ελλάδος, αμαύρωνον
βάρβαρα νέφη.

δ’

Νυν δε την νύκτα σχίζει
ακτίς ελπίδος· χαίρονται
τα πάντα της πατρίδος
προσφιλή τέκνα.

ε’

Στολίζει νυν αιώνιος
δάφνη, πάλιν, το μέτωπον
των ύδατι διψούντων
εξ Ιππουκρήνης.

στ’

Των Άγγλων δόξα φύσα,
φύσα συ δεξιέ Ζέφυρε.
Το νέον άνθος δρόσισον,
καρπούς να φέρη·

ζ’

Μεγάλας η καρδία μου
ελπίδας έχει· ο άνεμος
πριν τας διασκορπίση,
πάτερ του κόσμου·

η’

Σβύσον το φως μου, σύγχυσον
τον νουν μου, ποίησόν με
παίγνιον του πλήθους, βρέξον
πυρ να με καύση.

θ’

Γλυκεία ελπίς, εάν χάσω σε,
και τί μοι μέλει ο βίος;
Διά σε πνέω, και χαίρομαι,
και εάν μη ίδω·

ι’

Προ της Ελλάδος του ιερού,
χορώ συμπεπλεγμένας,
Ελευθερίαν και Μούσας,
θάνατον θέλω.